

Liturgia online – <http://www.liturgia.hu>

Szerző Füzes Ádám

Cím Az elveszett paradicsom megtalálása (Amiről a templom képei beszélnek)

Megjelenés Új Ember Magazin, 2001. augusztus, 6

Tárgyszavak Liturgikus építészet, ikonográfia

Sorozatszám: Kapuja a Mennynek

Az elveszett Paradicsom megtalálása

Lelki sivárság – vagy kapuja a Mennynek?

A tárgyak, épületek, képek és szobrok beszélnek. Néha sokkal ékesszólóbban, mint a mi kitervelt magyarázataink, elméleteink. Amikor Rómában tanultam, többször is kalauzolhattam barátokat, ismerősöket a Város ősi bazilikáiban. Egyházhoz, hithez közelebb és távolabb állók egyaránt kérdezték, mit ábrázol az apszis mozaikja, mi az a kéz, a felhő, kik azok az alakok Jézus mellett? Ahogy magyarázni kezdtem, lassan kibontakozott az a teológia, amit a liturgiában ünneplünk, és amit a templom, mozaik és oltár megjelenítenek. Ezek az első évezred derekán épült római bazilikák nem a kor embereinek lelki gondjait, tépelődéseit és szorongását akarták megörökíteni. A belépő a templom kapuján kívül hagyhatta mindezt és belépve átélhette, amit a templomszentelési mise introitusában éneklünk: *Ez az Isten háza és kapuja a Mennynek.*

A küszöbtől a Mennybe – végig a templomon

Az ókeresztény bazilikák padlózatát szőnyeget idéző mozaik borítja. A nomád ember is szőnyeget terít le a sátorban, a kígyó ugyanis nem tud a szőnyegen közlekedni. A templom ilyen „kígyómentes övezet”, a Rossznak nincs ide bejárása, helye.

A padlón a kaputól az oltárig díszes út vonul végig, amely nem csak a szemet, hanem a liturgiát végzők menetét, sőt magát a földi liturgiát is az apszis és a Mennország felé irányítja. A templom hosszanti tengelye egyben a mi utunk is: a világból („profán”) a Kapun keresztül lépünk be a hajóba, ahol a szent nép foglal helyet, aztán a közösség imájával együtt a szentélyben álló oltáron és a fölött nyílik meg az Ég, ahová mindnyájan tartunk.

Bepillantás a megnyílt Égbe

A szentély az egész templomot átfogó diadalívvel kezdődik, ami ékesen beszél arról, aminek a kapuja. Közepén, mint záróköv a feltámadt Krisztus ül, vagy pedig a Jelenések könyvének megölt de mégis élő és dicsőségesen uralkodó Báránya hét pecséttel lezárt könyvön. Körülötte hét gyertyatartó és négy angyal, akik mind

egyszerre kiáltják: ez a szentély, ez az apszis, ez a liturgia nem emberi hajlék, nem földi lakoma, nem emberi találkozás, hanem Isten hívott ide erre a végidő felé mutató lakomára, ahol a Bárány terít nekünk asztalt.

Az „asztal”, azaz az oltár fölött a díszítés nem egyszerű díszlet, hanem a lényegét fejezi ki: az oltáron bemutatott áldozat minden nap megnyitja az Eget és bepillantást enged az elveszett Paradicsomba, így nem áll meg liturgiánk az oltárnál és az ünneplő közösségnél, hanem egyenesen az apszis félkupoláján ábrázolt Éggel találkozunk, felé száll az imánk, oda vágyunk eljutni.

Vendéglátó és vendégek

Belátunk az Égbe, találkozunk kell hát Istennel, a Szentháromsággal. A félkupola csúcsán színes félkörök, mennyei felhők: ez a Szentlélek ábrázolása, nem látható, de ő az, aki már a teremtéskor a vizek felett lebegett. Peremén egy kéz: az Atya jele, akit mint Teremtőt ismerünk, és akit másképpen nem ábrázolunk. A Fiú, a megtestesült második személy az, aki látható, ábrázolható, mint dicsőséges, a halál és rossz feletti győztes. Mindig ő a középponti alakja az apszizmozaiknak.

És kik a vendégek? Krisztussal egy sorban, kisebb méretben a szentek, akik már együtt ünnepelnek vele a mennyei Jeruzsálemben (Szűz Mária, Keresztelő Szent János, a templom védőszentje, stb.), az oldalfalakon vértanúk és szüzek, akik pálmáikat, mint áldozati adományt viszik az oltár felé: mind a mennyei liturgia részesei. Alatta tizenkét bárány, mint a tizenkét apostol vagy törzs, illetve minden nép képviselője siet Krisztushoz. Végül lent ül középen a püspök, mint az egyetlen Főpap nevében áldozatot bemutató, két oldalán a koncelebránsok és egyéb liturgikus szolgálattelvők, a szent néppel együtt mind e földi liturgia résztvevői, az oltár körül.

Egy-egy ilyen templomlátogatás után úgy éreztem, hogy szinte már nincs is mit magyarázni, bizonyítani azon, hogy van-e létjogosultsága és értelme a liturgiának, az Egyház ünnepélyes, közös imádságának. A feladat inkább az, hogy felérjük ésszel (megértsük), aztán pedig felnőjünk elődeink hitéhez és liturgiájához.

Szöveg: Füzes Ádám